

Analiza i usporedba mrežnih sjedišta filmskih arhiva Hrvatske i Velike Britanije

Čirjak, Lucija

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:052635>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-13**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru

Odjel za informacijske znanosti

Preddiplomski sveučilišni studij informacijske znanosti (jednopedmetni)

Lucija Čirjak

**Analiza i usporedba mrežnih sjedišta filmskih arhiva
Hrvatske i Velike Britanije**

Završni rad

Zadar, 2023.

Sveučilište u Zadru

Odjel za informacijske znanosti

Preddiplomski sveučilišni studij informacijske znanosti (jednopedmetni)

Analiza i usporedba mrežnih sjedišta filmskih arhiva Hrvatske i
Velike Britanije

Završni rad

Studentica:

Lucija Čirjak

Mentor:

doc. dr. sc. Mirko Duić

Zadar, 2023.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Lucija Čirjak**, ovime izjavljujem da je moj **završni** rad pod naslovom **Analiza i usporedba mrežnih sjedišta filmskih arhiva Hrvatske i Velike Britanije** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 13. rujna 2023.

Sažetak

Filmsko gradivo zahtijeva poseban način očuvanja te sa sobom nosi mnoštvo izazova. Veliki broj filmova snimljenih prije 1950-ih je izgubljen jer nije pravovremeno restauriran. Restauracija i digitalizacija filmskog gradiva neophodna je za očuvanje i zaštitu filma. Pohrana filmskog gradiva na mrežna sjedišta omogućava lakši i brži pristup građi. Zadaća filmskih arhiva je čuvanje građe o kojoj skrbe te ju učiniti trajno dostupnom za prikaz i korištenje što podrazumijeva prijenos fizičke građe u digitalno dostupnu. Cilj rada je istražiti mrežna sjedišta hrvatskih arhiva: Hrvatska kinoteka, Zagreb film, Documenta te britanskih arhiva: Arhiv BBC-a, Nacionalni arhiv BFI i 'Sjeverozapadni arhiv' u Manchesteru. Ovim radom će se ukazati na važnost filmskih arhiva, odnosno važnosti očuvanja, zaštite, promocije i prikaza filmske građe putem mrežnih sjedišta filmskih arhiva. Filmska građa obilježava svaku naciju, njezinu povijest i kulturu stoga je pravilna nabava, pohrana i prikaz takve građe pokazatelj koliko određena zemlja cijeni film kao vrijednu baštinu. Istraživanjem će se prikazati kakve sadržaje imaju istražena mrežna sjedišta filmskih arhiva, koliko imaju različitih tipova sadržaja, koje usluge pružaju i na koje načine promoviraju svoj rad te kulturnu baštinu. Istraživački radovi na temu mrežnih sjedišta filmskih arhiva nisu zastupljeni stoga bi rezultati istraživanja poslužili za stjecanje uvida u ovu tematiku.

Ključne riječi: mrežna sjedišta, arhivi, filmski arhivi, filmsko gradivo

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Filmsko stvaralaštvo i arhivi	1
3. Filmski arhivi i promjene u filmskom arhiviranju	4
4. Očuvanje filmske baštine u Hrvatskoj i Velikoj Britaniji.....	6
4.1. Film u Hrvatskoj	6
4.2. Film u Velikoj Britaniji	7
5. Opis pojedinih arhivskih ustanova	9
5.1. Hrvatska kinoteka	9
5.2. Zagreb film	10
5.3. Udruga Documenta	11
5.4. 'Sjeverozapadni filmski arhiv' u Manchesteru (North West Film Archive)	12
5.5. Arhiv BBC-a (BBC Archive)	12
5.6. Nacionalni arhiv BFI (BFI National Archive).....	13
6. Analiza mrežnih sjedišta filmskih arhiva.....	13
6.1. Cilj i svrha istraživanja.....	13
6.2. Metodologija.....	14
6.3. Rezultati.....	15
6.3.1. Zastupljenost općih informacija	15
6.3.2. Zastupljenost arhivskih sadržaja.....	16
6.3.3. Zastupljenost arhivskih usluga	20
6.3.4. Promocija ustanova i arhivskih usluga	23
6.4. Rasprava	24
7. Zaključak.....	25
Literatura.....	27

Popis tablica

Tablica 1. Zastupljenost općih informacija na mrežnim sjedištima	16
Tablica 2. Digitalno gradivo koje je dostupno na mrežnim sjedištima arhiva	20
Tablica 3. Istaknute digitalne usluge koje pružaju pojedini arhivi putem svojih mrežnih sjedišta.....	23
Tablica 4. Prikaz zastupljenosti društvenih mreža putem kojih arhivi objavljuju sadržaje.....	24

1. Uvod

Uloga arhiva u društvu je prikupljanje, očuvanje, organizacija i osiguravanje pristupa informacijama. Filmski arhivi su kroz prošlost bili zanemareni te je bilo potrebno nekoliko desetljeća da se ukaže na njihovu važnost, a samim time da se počnu događati značajnije promjene u filmskom arhiviranju. Danas filmski arhivi prelaze u digitalno okruženje stvarajući vlastita mrežna sjedišta koja olakšavaju pristup građi, ali i obogaćuju rad arhiva. Ovim radom ukazat će se na važnost rada filmskih arhiva i njihova prijenosa u digitalno okruženje. Istražuju se mrežna sjedišta hrvatskih i britanskih filmskih arhiva te će se prikazati kakvi se sadržaji nalaze na odabranim mrežnim sjedištima, kakve usluge arhivi nude, promoviraju li svoj rad i na koje načine.

2. Filmsko stvaralaštvo i arhivi

Razvoj arhiva kroz povijest ponajviše se vezuje uz rad i organizaciju uprave, prilagodbu različitim očekivanjima i potrebama korisnika, društva i države. Promatranjem društvenih i političkih trendova, može se zaključiti da su se kroz 20. stoljeće arhivi oblikovali kao javne ustanove te su postajali sve dostupniji. Razvojem informacijsko-komunikacijskih tehnologija arhivi su bili dužni unaprijediti i modernizirati svoj rad (Lemić 2016). Lemić navodi: „ U općoj deklaraciji o arhivima koju je 2011. godine usvojila Opća skupština Međunarodnog arhivskog vijeća arhivi su prepoznati kao jedinstveni vjerodostojni svjedoci upravnih, kulturnih i intelektualnih aktivnosti i odraz razvoja društva“ (Lemić 2016, 22).

Arhivi dakle imaju važnu ulogu u oblikovanju i poticanju individualnog i kolektivnog pamćenja, poznavanju te dokumentiranju prošlosti i sadašnjosti. Svrhu arhivskih usluga možemo podijeliti u nekoliko kategorija, od kojih su to; istraživanja suvremenih problema i pitanja, administracija, pravna dokumentacija, povijesna istraživanja i utjecaj na obrazovanje (Gracy 2013). Suvremeni arhivi obavljaju znanstvenu, kulturnu, upravnu i uslužnu djelatnost,

dok su primarne zadaće arhiva evidentiranje, zaštita, obrada te omogućavanje korištenja arhivskog gradiva. Arhivske usluge su mnogobrojne, a neke od njih su: savjetovanje, stručni nadzor, sređivanje i obrada dokumentacije, konzervacija i restauracija, mikrofilmiranje i digitaliziranje te organiziranje usavršavanja i edukacija u područjima arhivistike (Lemić 2016).

Glavni cilj arhivske djelatnosti je zadovoljiti potrebe korisnika kroz pružanje arhivskih usluga. Također se naglašava da je svrha arhivskog djelovanja osigurati arhivske izvore informacija društvu. Danas arhivsko gradivo postaje neophodan izvor cjelokupnog znanstvenog i tehničkog znanja, sjećanja, samoidentiteta te stoga arhivi postaju javno dobro. Način korištenja arhivskoga gradiva dosta se promijenio obzirom na razvoj interaktivnih računalnih tehnologija, osobito Interneta. Došlo je do značajnih promjena u komunikaciji kulturnog naslijeđa, uključujući arhivski materijal. Elektronički informacijski sustavi pružaju brojne prednosti poput poboljšanog pretraživanja informacija, brze i jeftine komunikacije, ali i mogućnosti višestrukog korištenja. S obzirom na takve prednosti arhivi na taj način pružaju kvalitetnije informacije korisnicima. Danas se podrazumijeva i očekuje da arhivi pružaju informacije i usluge elektroničkim putem. Takve usluge trebaju biti prilagođene suvremenom informacijskom okruženju u smislu sadržaja, oblika i tehnologije. Stoga je važno razviti standardizirane mrežne usluge koje omogućavaju pristup podacima o arhivskom gradivu, koristeći Internet tehnologije i online baze podataka. Koncept i djelovanje korisničke službe su se proširili. Arhivska korisnička služba nije više samo povezana s dolaskom korisnika u arhivsku čitaonicu ili pak odgovaranjem na pisane i telefonske upite. Ostvaren je novi način korištenja arhivskih usluga putem arhivskih mrežnih stranica. Mnoge su arhivske institucije uspostavile virtualnu informacijsku službu te korisnici u svakom trenutku imaju pristup arhivskom gradivu. Dakle sam sadržaj i koncept arhivske službe se dosta promijenio, a to podrazumijeva brisanje fizičkih granica, obzirom na dostupnost sadržaja i usluga putem Interneta kojima se može uvijek pristupiti (Lemić 2002).

Uporabom informacijskih tehnologija dolazi do velikog razvoja arhivske službe te se postavljaju nove zadaće u svrhu prilagodbe zahtjevima suvremenih informacijskih korisnika. Uz razvoj i širenje novih medija, sve veću produkciju zapisa te mnogobrojnih izazova u zaštiti i korištenju informacija, arhivi prilagođavaju svoje usluge na način da se koriste elektroničkim sustavima (Lemić 2016). Arhivske se usluge, dakle u digitalno vrijeme znatno povećavaju, a razvojem digitalnih arhiva koji pružaju elektroničke informacije uvelike se ubrzava potraga za arhivskim gradivom. Informacije postaju dostupnije korisnicima na

korištenje, neovisno o mjestu i vremenu. Elektronička informacija je stoga dostupnija za razliku od konvencionalnog arhivskog gradiva do kojega je potrebno doći fizičkim putem te samim time zahtijeva više posvećenosti i vremena (Lemić 2016).

Primjena i razne mogućnosti suvremenih tehnologija promijenile su i načine opisa, korištenja i prezentacije arhivskog gradiva. Ističe se i sve veća međusobna suradnja arhivskih ustanova s ciljem stvaranja što kvalitetnijeg sadržaja namijenjenog različitim tipovima korisnika i cijeloj zajednici. Osim suradnje sa stručnjacima u vlastitom području, arhivisti surađuju i s knjižničarima, muzealcima te srodnim strukama. S obzirom na sve veći napredak u razvoju i širenju mrežnih servisa te općenito svekolikim mrežnim mogućnostima, dokumentiranje prošlosti i sadašnjosti kroz arhive postaje izazovnije. Lemić navodi: „Da bi se arhivisti uspješno snalazili u digitalnoj eri, prvo moraju dobro proučiti i razumjeti digitalne zapise te steći znanje koje odgovara njihovom znanju o tradicionalnim zapisima“ (Lemić 2016, 34). Autorica također navodi kako će biti potrebno da arhivisti steknu dodatna tehnička znanja, osobito vezana uz računalnu pismenost, iz razloga što će u budućnosti sve više zapisa biti digitalni te će svakom arhivistu koristiti takvo znanje u poslu. Nadalje, arhivisti će osim suradnje s državnim ustanovama trebati naučiti surađivati s programerima, administratorima baza podataka, administratorima mreža te ostalim računalnim stručnjacima (Lemić 2016).

Važno je da arhivisti shvate te jasno definiraju svoje ciljeve, da preuzmu aktivniju ulogu u društvu na način da promoviraju svoju službu. Organiziranjem raznih edukacija, programa i oglašavanja mogu ukazati na važnost njihova rada, a također cjeloživotnim usavršavanjem osiguravaju razvoj i napredak arhivske službe. Svaki arhivist nositelj je prošlosti, ali i dokumentarist. Njegova uloga je proučavanje i dijeljenje vrijedne građe. Kompetencije koje bi svaki arhivist trebao posjedovati uključuju: skup općeg i specijaliziranog znanja temeljenog na obrazovanju, skup profesionalnih vrijednosti i uvjerenja te analitički pristup arhivskoj praksi (Gracy 2013).

3. Filmski arhivi i promjene u filmskom arhiviranju

Filmsko stvaralaštvo obilježilo je 20. stoljeće jer je ponudilo nešto revolucionarno, naime stvoren je medij koji briše granice svijeta stvarnosti i imaginarnosti. Film je promijenio viđenje svijeta, a time i prošlosti, pripovijedanja te društvenih odnosa. Filmska građa snažno je sredstvo komunikacije koje ne samo što informira društvo, već ga i ujedinjuje (Burić 2015). Filmsko stvaralaštvo oslanja se na estetiku, povijest umjetnosti, sociologiju, psihologiju, pedagogiju te književnost. Ono je interdisciplinarno te je kao takvo sredstvo komunikacije, ali ujedno otkriva te istražuje masovne kulture (Kukuljica 2008).

U prvoj polovici 20. stoljeća dolazi do velikog pomaka u filmskoj industriji. Naime, proizvođači filmova, distributeri i projekcionisti su počeli stvarati temelje za rukovanje i čuvanje filmskog gradiva te su ukazali na važnost i potrebu zaštite i očuvanja filmova. Iako je filmskoj industriji primarni cilj bio povećati ulaganja i distribuciju filmova, filmska industrija ukazala je na važnost očuvanja i pohranjivanja filmskog gradiva te je praksa filmske industrije pružila arhivima i knjižnicama uvid u očuvanje filmskog gradiva u svojim zbirkama. Stoga su arhivske ustanove i knjižnice u konačnici povećale svijest o važnosti i potrebi odgovarajuće brige o filmskom gradivu (Gracy 2013).

Začetnikom ideje o organiziranom prikupljanju i pohranjivanju filmskog gradiva smatra se poljski filmski snimatelj i fotograf Bolesław Matuszewski. U brošuri *Une nouvelle source de l'histoire*, objavljenoj u Parizu 1898. godine ističe: „Neophodno je ovom možda povlaštenom povijesnom izvoru osigurati isti značaj, status u društvu i pristupačnost, kao i ostalim, već poznatim arhivima“ (Kukuljica 2004, 21).

Bolesław Matuszewski i njegov kolega Hermann Häfker iznijeli su vizionarske ideje o arhiviranju filmskog materijala. Obojica se smatraju pionirima u tom području ukazavši na važnost očuvanja filmskih izvora. Häfker je formulirao moguće zadatke i poteškoće s kojima bi se mogli suočiti budući arhivi. Njegove strategije bavile su se konceptima očuvanja te su bile vrlo napredne unatoč tadašnjim tehničkim standardima. Početkom Prvog svjetskog rata zaštita filmske građe bila je primarni cilj arhiva, no danas je stanje filmova iz tog razdoblja vrlo loše. Naime, nakon završetka rata uništene su velike zbirke filmova i dokumenata, osobito izvještaji o ratnim zbivanjima. Do 1930-ih godina filmski arhivi su osnovani u svim

zemljama s razvijenom filmskom industrijom, odnosno zemljama koje su proizvodile filmove. Te zemlje su se pridružile vrhovnoj organizaciji FIAF (Međunarodna filmska federacija), koja okuplja vodeće svjetske institucije na području baštine pokretnih slika. Prilikom osnivanja 1938. godine FIAF je okupljala svega četiri člana, a danas uključuje preko 120 partnerskih organizacija iz više od 60 zemalja. Filmski arhivi su se u razdoblju između dva svjetska rata posvetili očuvanju igranih filmova. Iako je bilo vrlo teško proširiti zbirke filmske građe tijekom ratnog razdoblja, period nakon 1945. godine rezultirao je razvojem arhivske djelatnosti i obnovi FIAF-a što je dovelo do kulturne razmjene filmova i umrežavanja arhivskih ustanova (Ballhausen 2008).

Arhiviranje filmske građe podrazumijeva način očuvanja, obnavljanja i predstavljanja građe tako da povijesno i estetski vjerno prikaže izvornu građu, a u današnje vrijeme filmska baština podrazumijeva i rekontekstualizaciju. Stoga se od filmskih arhiva očekuje da stariju filmsku građu digitaliziraju, odnosno pohrane na nove medije kako bi ona bila pogodnija za prikazivanje (Fossati 2012). Sve radnje poput nabave, katalogizacije i očuvanja koje obavljaju arhivi bile bi beznačajne bez mogućnosti pristupa građi. Ukoliko filmovi nisu nabavljeni, katalogizirani ili sačuvani ne bi im se moglo pristupiti, što bi dovelo do nedostatka i nedostupnosti važne kulturne građe. Stoga Međunarodna federacija filmskih arhiva (International Federation of Film Archives) poziva sve arhiviste na poštivanje i praćenje smjernica iz Etičkog kodeksa u kojem se navodi kako filmski arhivi trebaju prepoznati da je njihova primarna obveza čuvati materijale o kojima skrbe, učiniti građu trajno dostupnom za istraživanje, proučavanje i javno prikazivanje (Wengström 2013).

Filmski arhivi bi trebali imati opremu za očuvanje celuloidnih filmova, njihovu obnovu i digitalizaciju prema najvišim tehničkim standardima. Digitalna ekspanzija uzrokuje zamjenu tradicionalnih filmskih projekcija digitalnim projekcijama, stoga je danas vrlo rijetka tradicionalna projekcija filmova u kinima i umjetničkim kućama. Iz tih razloga bi filmski arhivi trebali uvijek omogućiti različite načine projekcije filmova, kroz različite medije i tehnologije kako bi bili vjerodostojni u svojoj zadaći čuvanja, obnavljanja i digitaliziranja filmske baštine (Fossati 2012).

Kroz posljednje desetljeće tri su promjene znatno utjecale na filmsko arhiviranje. Prva promjena bila je tzv. digitalna implementacija, koja je zamijenila analogni film digitalnim u projekciji i distribuciji filmova. Druga promjena odnosi se na smanjenje proizvodnje filma kroz industrijsku praksu što je dovelo do zatvaranja filmskih laboratorija, te se posljednja

promjena tiče pojave i rasta digitalnih arhiva. Sve većom upotrebom digitalnih medija za stvaranje filma te u konačnici potpunog prijelaza na digitalnu projekciju filma dolazi do digitalnog radnog procesa u filmskoj industriji. To je rezultiralo brzim porastom broja digitalnih filmova koji trebaju biti arhivirani. Arhivi suočeni s tim izazovima bili su prisiljeni poboljšati tehnologije te kreirati najbolje prakse koje omogućuju dugoročno očuvanje građe. Kako arhivske prakse povezane s tradicionalnom postprodukcijom ne bi nestale unutar arhivske zajednice, pokrenute su inicijative kako bi se očuvala filmska oprema i rad filmskog laboratorija, koji se i dalje smatra potrebnim u arhivskom radu. Tri takve inicijative su Future of Film Archiving (FOFA), Film Advocacy Task Force (FATF) i Povelja o kinematografskoj projekciji u 21. st. (Fossati 2018).

4. Očuvanje filmske baštine u Hrvatskoj i Velikoj Britaniji

4.1. Film u Hrvatskoj

Hrvatska filmska baština nije sačuvana u cijelosti, a najveći dio filmskog gradiva iz početnoga pionirskog razdoblja, do 1905. godine je izgubljen. Radi raznih razloga poput nedostatka financijskih sredstava, tehničkih izazova i političke nestabilnosti, u glavnini prvog dijela 20. stoljeća produkciji filmova nije se moglo u potpunosti posvetiti. „Pored izuzetno vrijedne zbirke kratkometražnih filmova (dokumentarnih, animiranih i namjenskih) Škole narodnog zdravlja Andrija Štampar nastale u razdoblju od 1927. do 1960., do 1941. godine nije postojala konzistentna i sustavna produkcija filmova. Filmovi su nastajali kao pojedinačni projekti“. Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ pridonijela je razvoju škole hrvatskoga animiranog i dokumentarnog filma. Produkcija obrazovnih filmova odvijala se sustavno do 1985. godine, a produkcija animiranog filma koja je započela 1920-ih dolazi do prepoznavanja nakon 1949. godine, no sustavna i svjetski prepoznatljiva proizvodnja hrvatskoga animiranog filma započinje osnivanjem Zagreb filma 1950-ih godina (Hrvatski državni arhiv n.d.).

Hrvatski državni arhiv središnji je matični državni arhiv, a sastoji se od odsjeka od kojih je svaki odgovoran za stručnu obradu arhivskoga i registraturnoga gradiva državnih i javnih

ustanova, pravnih osoba i državnih tijela Republike Hrvatske. Osnivanjem Hrvatskog filmskog arhiva (Kinoteke) 1976. godine, kao sastavnog dijela Hrvatskog državnog arhiva, dolazi do sustavnog prikupljanja, čuvanja, zaštite i korištenja filmskoga gradiva Republike Hrvatske. Od svoga osnutka Kinoteka čuva zbirke domaćeg filma nastale od 1904. godine te stranog filma za razdoblje od 1895. godine do danas. Osim filmskog gradiva o kojem se brine Kinoteka važna je i knjižnična filmska građa. Knjige filmske tematike prikupljaju se i čuvaju u Knjižnici Hrvatskog državnog arhiva (Knjižnica HDA). Knjižnica HDA specijalna je arhivska knjižnica koja je zadužena za nabavu i obradu knjižničnoga gradiva arhivske, povijesne i filmske vrste. Knjižnica pomaže pri pretrazi i očuvanju filmske građe pohranjene u Hrvatskoj kinoteci. Filmska priručna knjižnica od velike je koristi istraživačima i djelatnicima pri istraživanju, proučavanju i rukovanju s filmskom građom, ali je također dostupna i široj javnosti (Šute, 2011).

U želji za očuvanjem i zaštitom hrvatske filmske baštine, 1995. godine započela je restauracija originalnih negativa i zvučnih zapisa hrvatskih filmova. Cjelokupni projekt, utemeljen od strane Hrvatske kinoteke, koji je posvećen zaštiti i restauraciji hrvatske filmske baštine započet je još prije, 1981. godine. Na taj način sačuvani su mnogi filmovi od propadanja te su uspješno prikazani i prezentirani javnosti. Do sada je restaurirano 40% dugometražnih igranih filmova, 3% dokumentarnih filmova te 70% animiranih filmova hrvatske filmske baštine. Važno je spomenuti i program Vremeplov. Osnovan je 2004. godine s ciljem prikaza javnosti restauriranih filmova Hrvatske kinoteke u sklopu pulskog filmskog festivala. Filmski festival u Puli održava se jednom godišnje od 1954. godine. Na festivalu se prikazuju najnoviji filmovi domaće i međunarodne filmske produkcije te se održavaju i programi retrospektive, posebne filmske projekcije te filmske radionice (Kukoč 2005).

4.2. Film u Velikoj Britaniji

U Velikoj Britaniji nije postojala formalna ustanova koja se bavila prikupljanjem i čuvanjem filmskog materijala, izuzimajući Imperial War Museum u Londonu, koji od svog osnutka 1917. godine sadrži zbirku snimaka iz Prvog svjetskog rata. Tek se 1935. godine pojavljuje Nacionalna filmska knjižnica (NFL) u sklopu Britanskog filmskog instituta. U samim trenucima osnivanja arhiva NFL-a prevladavalo je mišljenje da film nije vrijedan ozbiljnog

pristupa i čuvanja u arhivima. Vlade su smatrale da film nema kulturni značaj, a film se smatrao tek proizvodom industrije. Iz tih razloga javna financiranja za arhiviranje filmova bila su vrlo niska u usporedbi s drugim kulturnim ustanovama (Patterson 2017). 1932. godine predstavlja se ideja o osnivanju Nacionalne filmske knjižnice. Ova ideja rezultirala je i osnivanjem prvih značajnih nacionalnih filmskih arhiva izvan Velike Britanije u razdoblju 1933.-1936. Dvadesetih godina 20. stoljeća nekoliko znanstvenih i obrazovnih organizacija su počele prepoznavati vrijednost filma, odnosno da film nema samo zabavnu vrijednost već je od nacionalne važnosti. Kako bi se o raspravilo o važnosti filma, Britanski filmski institut i Udruga znanstvenih radnika 1929. godine su pokrenule Komisiju, koju vlada nije službeno podržala. Zadatak Komisije bio je osnovati središnju organizaciju, odnosno nacionalnu knjižnicu koja bi poboljšala i proširila uporabu filmova u kulturi, a ponajviše u obrazovanju. Cilj je bio unaprijediti obrazovanje upotrebom filma kao primjerice pomagala u nastavi. Komisija je objavila i izvješće 1932. godine pod nazivom *Film u nacionalnom životu*, u kojemu je opet istaknula važnost filma kao dokumentarnog prikaza života te prikazala projekt Nacionalne filmske knjižnice. Ukazano je na glavne zadaće koje bi NFL trebala ispuniti kao što su: omogućavanje referentne knjižnice koja bi omogućila studentima proučavanje filmova te knjižnice za posudbu filmova koja bi obrazovnim institucijama pružala pristup rijetkim i manje dostupnim filmovima. NFL je za ciljeve imala čuvati filmove koji su od povijesne i nacionalne vrijednosti, uključujući i zabavne filmove, istraživačke filmove, vijesti i dokumentarce, odnosno sve filmske sadržaje koji bi bili važni u društvenom, političkom ili ekonomskom pogledu. Brzo nakon osnivanja i početka rada filmske zbirke u NFL su vrlo brzo rasle te je skupljeno i do 2 milijuna stopa filma već 1940. godine, a knjižnica je vremenom zadobila i povjerenje britanske vlade i distribucijskih kompanija (Dupin 2007).

1987. godine osnovana je ustanova Film Archives UK (FAUK/FAF), s ciljem stvaranja neformalne mreže britanskih arhiva pokretnih slika. Bavi se restauracijom i digitalizacijom filmske građe, a također pruža obučavanje filmskih arhivista. FAUK okuplja arhivske ustanove, arhiviste, udruge i pojedince koji su zainteresirani za rad i razvoj javnih filmskih arhiva u Ujedinjenom Kraljevstvu. Najstariji članovi FAUK-a su Imperial War Museum Film Archive, osnovan 1917. godine, te Nacionalni Arhiv Britanskog filmskog instituta, osnovan 1935. godine. Nekoliko desetljeća poslije, 1976. stvara se još jedan nacionalni javni filmski arhiv pod nazivom Nacionalni arhiv pokretnih slika Škotske nacionalne knjižnice. Iste godine stvara se i prvi regionalni filmski arhiv East Anglian Film Archive u Norwichu. 80-ih i 90-ih godina prošlog stoljeća dolazi do pojavljivanja velikog broja arhiva diljem Engleske, među

kojima se mogu izdvojiti: Yorkshire Film Archive (1984.), Wessex Film and Sound Archive (1988.), North East Film Archive (1998.) (Patterson 2017).

5. Opis pojedinih arhivskih ustanova

5.1. Hrvatska kinoteka

Hrvatski filmski arhiv utemeljen je kao nacionalni filmski arhiv Zakonom o kinematografiji iz 1976. godine.¹ Od 1979. djeluje kao poseban odjel pri Hrvatskom državnom arhivu (HDA). Temeljna zadaća očituje se u prikupljanju, čuvanju, zaštiti te korištenju filmskog gradiva proizvedenog na području Republike Hrvatske. Od 1976. godine uspostavljena je odluka prema kojoj su svi domaći producenti obvezni predati jednu nekorištenu kopiju filma Hrvatskomu filmskom arhivu. Do 90-ih godina 20. stoljeća takav zakon se poštivao no poslije se situacija promijenila. Hrvatski filmski arhiv je od svog osnutka stvarao zbirke domaćega filma, stranoga filma te popratnoga filmskog gradiva koje uključuje zbirku filmskih fotografija, plakata, scenarija i knjiga snimanja koje su važan izvor podataka za istraživanja. Važno je napomenuti kako je u proteklih 35 godina prikupljeno više od 27 milijuna metara filmskog gradiva. Od 1997. godine Hrvatski filmski arhiv sustavno zaštićuje i restaurira audio materijale snimljene na zastarjelim medijima, a od 2009. godine ti audio materijali se kopiraju na digitalni medij. Osim toga izdaje i DVD izdanja s odabranim programima iz hrvatske filmske baštine, koja je digitalizirana i digitalno restaurirana. Na taj način je objavljen i najstariji sačuvani dugometražni hrvatski igrani film Lisinski redatelj Oktavijana Miletića iz 1943. godine, a zatim i odabrani filmovi o Zagrebu; Zagreb na filmu od 1915-1945 te kompilacija Oktavijan Miletić: Amaterski filmovi (Burić 2015).

Kinoteka u svojem arhivskom fondu čuva zbirke hrvatskog filma, stranog filma, filmskoga gradiva na video i digitalnom zapisu, muzejsku zbirku filmske tehnike i bibliografiju. Zbirka hrvatskog filma sadrži sveukupno 3951 naslov filmova snimljenih u razdoblju 1904. – 2007. godine. U zbirci se nalaze filmovi prema različitim kategorijama, stoga razlikujemo: zbirku hrvatskoga dugometražnog igranog filma, zbirku kratkometražnog

¹ Hrvatski državni arhiv. n.d. „Hrvatski filmski arhiv.“ Pristupljeno: 22. lipanj 2023.
<http://hda.arhiv.hr/hr/hda/fs-ovi/kinoteka.htm>

filma, zbirku studentskih radova Akademije dramske umjetnosti u Zagrebu, zbirku Hrvatskoga filmskog saveza, zbirku „Kršćanske sadašnjosti“, zbirku Etnološkoga zavoda filozofskog fakulteta u Zagrebu te popratno filmsko gradivo za domaći film. Zbirka stranog filma sadrži sveukupno 5345 naslova iz razdoblja 1895. – 2007. Zbirka je stvarana na temelju zakona o obveznoj pohrani jedne kopije stranog filma u Hrvatsku kinoteku nakon isteka prikazivanja. Zbirka stranog filma sastoji se od dugometražnih igranih filmova, dokumentarnih filmova, dugometražnih i kratkometražnih animiranih filmova, filmskih naslova sa Svjetskog festivala animiranog filma u Zagrebu, zbirke dokumentarnih filmova Francuskog filmskog instituta te popratnog filmskog gradiva koje uključuje zbirke scenarija, fotodokumentacije i plakate za strani film. Radi sve većih zahtjeva korisnika za manje dostupnom filmskom građom, posljednjih 15 godina Kinoteka radi na presnimavanju filmskoga gradiva domaće zbirke na video zapis, a posljednje dvije godine i na digitalni zapis. Kinoteka u svojoj zbirci također posjeduje zbirke gramofonskih ploča i restaurirane zvučne zapise. Osim toga Kinoteka prikuplja i snimateljsku te kinoprojekcijsku tehniku hrvatske kinematografije iz razdoblja 1898. – 1975 (Hrvatski državni arhiv n.d.).

5.2. Zagreb film

Zagreb film osnovalo je Društvo filmskih radnika Hrvatske 1953. godine te se trebalo baviti svim vrstama filmskih djelatnosti, uključujući distribuciju i proizvodnju kratkometražnih i dugometražnih filmova.² 60-ih godina 20. stoljeća specijalizirali su se za izradu dokumentarnih i kratkometražnih igranih filmova s kojima Zagreb film postaje prepoznatljiv na filmskim festivalima. Ustanova Zagreb film posjeduje bogat filmski fond nastao od 1950-ih godina do danas. Takav filmski fond ujedno digitalizira, restaurira te prezentira javnosti. Nadalje, Ustanova Zagreb film omogućuje edukacije autora, očuvanje te prezentaciju nacionalne baštine. Organizira Malu školu crtanog filma i radionice različitih tematika kroz koje poučava različite dobne skupine u područjima igranog, dokumentarnog i animiranog filma. Arhivsko gradivo koje posjeduje uključuje više od 700 animiranih, 600 dokumentarnih i 14 igranih filmova. Planira se digitalizirati cijeli arhiv Zagreb filma, a proces restauracije arhiva odvija se već devet godina. Cilj je restaurirati značajne filmove Zagrebačke škole crtanog filma te mnogobrojnih dokumentaraca. Od 2007. godine uspješno je restaurirano oko

² Zagreb Film. n.d. Pristupljeno: 22. lipanj 2023. <https://zagrebfilm.hr/>

dvadeset sati animiranog filma, te se 2016. godine krenulo s projektom restauracije dokumentarnih filmova značajnih hrvatskih redatelja. Restaurirani filmovi često se prikazuju na televiziji ili pak u sklopu posebnih programa na međunarodnim festivalima diljem svijeta. Osnivanjem Studija crtanog filma 1956. godine Zagreb film postiže veliki uspjeh na međunarodnoj razini te već 1962. godine Dušan Vukotić osvaja nagradu Oscara za crtani film *Surogat*, a nakon njega nominiran je Nedeljko Dragić s filmom *Tup-tup!* te Zlatko Grgić s filmom *Lutka Snova*. Važno je i istaknuti crtanofilmsku seriju Profesor Baltazar, koja je u produkciji Zagreb filma postigla veliki međunarodni uspjeh (Zagreb film n.d.).

5.3. Udruga Documenta

Udruga Documenta, odnosno Centar za suočavanje s prošlošću osnovan je s ciljem suočavanja s prošlošću te osvješćivanjem istine o ratu.³ Udrugu su odlučili osnovati: Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek, Centar za mirovne studije, Građanski odbor za ljudska prava te Hrvatski helsinški odbor. Udruga se od početka svog osnutka bavi razotkrivanjem činjenične istine o ratu. Nastoji razotkriti i boriti se protiv prešućivanja i falsificiranja ratnih zločina i ostalih zbivanja od 1941. do 2000. godine. Documenta je uz više od 1.800 organizacija i pojedinaca iz država nastalih raspadom bivše Jugoslavije pokrenula Koaliciju za regionalnu komisiju. Cilj Koalicije je staviti poseban naglasak na žrtve rata, odnosno utvrditi istine o ratnim zločinima te ostalim teškim kršenjima ljudskih prava na području bivše SFRJ. Documenta prikuplja podatke, objavljuje istraživanja o ratnim zbivanjima, zločinima i kršenjima ljudskih prava te nastoji poticati javni dijalog o suočavanju s prošlošću. Documenta prati sudske procese uključujući lokalnu i regionalnu razinu kako bi doprinijela poboljšanju sudskih standarda u suđenjima ratnih zločina. Udruga surađuje s mnogim institucijama i udrugama, a neke od njih su: udruge obitelji nestalih, vladine institucije, međunarodne institucije i organizacije, znanstvene institucije te mediji. Udruga se bavi i dokumentacijom prijeratnih, ratnih i poslijeratnih događaja kroz produkciju tiskanih, audio i video materijala (Documenta n.d.).

³ Documenta. n.d. Pristupljeno: 22. lipanj 2023. <https://documenta.hr/>

5.4. 'Sjeverozapadni filmski arhiv' u Manchesteru (North West Film Archive)

Sjeverozapadni filmski arhiv obavlja arhivsku djelatnost od 1977. godine.⁴ Dio je Sveučilišta u Manchesteru te mu je zadaća prikupljanje, čuvanje i dijeljenje pokretnih slika nastalih u Manchesteru i ostalim mjestima u dijelu sjeverozapadne Engleske, uključujući: Greater Manchester, Lancashire, Cheshire, Merseyside i Cumbria. Arhiv sadrži bogatu kolekciju od preko 50 000 filmova i video sadržaja za javne, profesionalne i obrazovne svrhe. Arhivska kolekcija obuhvaća sve filmove od samih početaka filmskog stvaralaštva pa do današnjih digitalno snimljenih filmova. Arhivska kolekcija uključuje: dokumentarne filmove, obrazovne i putopisne filmove, kinematografske novosti, promotivne materijale, televizijske programe, kućne filmove te korporativne videozapise. Arhivska kolekcija obuhvaća različite tematike no neke od tema koje su najzastupljenije prema kategorijama su: aktivnosti zajednice i tradicije, rad i lokalna industrija, slobodno vrijeme, sport i zabava, transport te ratna zbivanja (North West Film Archive n.d.).

5.5. Arhiv BBC-a (BBC Archive)

BBC svjetski je poznata britanska medijska kompanija osnovana u Londonu 1922. godine, s ciljem pružanja različitih medijskih usluga građanima Ujedinjenog Kraljevstva, ali u konačnici i cijelog svijeta. BBC arhivi brzo su se razvijali, kao i sama BBC korporacija.⁵ U početku su se radijski i televizijski prijenosi emitirali samo uživo. Snimke prijenosa uživo smatrane su nedovoljno kvalitetnima u odnosu na emitiranje uživo, ali i sam postupak snimanja bio je prilično skup. Većina sadržaja snimljenog do Drugog svjetskog rata je izgubljena, obzirom da gotovo ništa od televizijskih programa emitiranih uživo nije bilo presnimljeno. Nakon što je televizijska usluga opet pokrenuta nakon ratnog razdoblja, tehnike

⁴ Manchester Metropolitan University. n.d. Pristupljeno: 17. svibanj 2023. <https://www.mmu.ac.uk/north-west-film-archive>

⁵ BBC Archive. n.d. Pristupljeno: 23. lipanj 2023. <https://www.bbc.co.uk/archive/>

snimanja su uvedene prvi put 1947. godine, no bile su ograničene i skupe. Vremenom se kao i kod filma prepoznaje vrijednost televizijskih i radio programa kao bogatog izvora informacija vezanih za različita područja. Interes za slušanjem i gledanjem takvih programa znatno se razvio 1960-ih i 1970-ih godina. Sve snimke radijskih programa dostupne su već dugi niz godina u Arhivima zvučnih zapisa Britanske knjižnice, dok su televizijski programi dostupni u Britanskom filmskom institutu, koji ujedno posjeduje zapise BBC-ove mrežne produkcije od 1990. godine (Kavanagh i Lee 2010).

5.6. Nacionalni arhiv BFI (BFI National Archive)

BFI (Britanski filmski institut) Nacionalni arhiv nastao je 1935. godine kao Nacionalna filmska knjižnica (NFL).⁶ U samim počecima arhiv je obavljao ulogu knjižnice edukacijskih filmova koji su se distribuirali školama i ostalim obrazovnim ustanovama, međutim obrazovnu ulogu BFI napušta početkom 1940-ih godina. Nacionalna filmska knjižnica postavila je temelje arhivske prakse i uspostavila kataloške principe koji su potom usvojeni u međunarodnoj arhivskoj zajednici. 1955. godine NFL je preimenovan u Nacionalni filmski arhiv, a tada je filmska zbirka obuhvaćala međunarodni film, ali s naglaskom na britansku produkciju. Arhiv je počeo prikupljati televizijski materijal s kraja 1950-ih, a 1993. godine mijenja svoj naziv u Nacionalni arhiv za film i televiziju te naposljetku, 2006. godine postaje BFI Nacionalni arhiv. Danas zbirka BFI arhiva sadrži mnoštvo sačuvanih filmskih sadržaja poput igranih filmova, dokumentaraca, vijesti i kućnih snimki snimljenih preko 100 godina unatrag (BFI National Archive n.d.).

6. Analiza mrežnih sjedišta filmskih arhiva

6.1. Cilj i svrha istraživanja

⁶ BFI National Archive. n.d. Pristupljeno: 25. lipanj 2023. <https://www.bfi.org.uk/bfi-national-archive>

Cilj je istraživanja analizirati mrežna sjedišta filmskih arhiva u Hrvatskoj i Velikoj Britaniji te ih usporediti na osnovu različitih parametara kako bi se utvrdile sličnosti i razlike između istraženih mrežnih sjedišta filmskih arhiva te kako bi se utvrdili i opisali primjeri dobre prakse na izabranim mrežnim sjedištima filmskih arhiva. Svrha istraživanja je ukazati na važnost ove nedovoljno istražene tematike, te doći do različitih uvida koji mogu biti korisni stručnjacima iz područja filmskog arhiviranja.

Istraživačka pitanja koja će se odgovoriti provedenim istraživanjem glase:

1. Koji se sadržaji nalaze na mrežnim sjedištima istraženih filmskih arhiva?
2. Kakve se usluge korisnicima pružaju na mrežnim sjedištima istraženih filmskih arhiva?
3. Koje su razlike i sličnosti u sadržajima i uslugama na mrežnim sjedištima istraženih arhiva?
4. Na koji način filmski arhivi putem mrežnih sjedišta promoviraju svoje sadržaje, usluge i aktivnosti?
5. Koji su primjeri dobre prakse prisutni na mrežnim sjedištima istraženih filmskih arhiva?

6.2. Metodologija

U radu se istražuju mrežna sjedišta filmskih arhiva Hrvatske i Velike Britanije. Izabrana su tri mrežna sjedišta hrvatskih arhiva tj. organizacija koje imaju filmske arhive na webu: Hrvatska kinoteka, Zagreb film i Udruga Documenta te tri mrežna sjedišta britanskih arhiva: Nacionalni arhiv BFI (BFI National Archive), Arhiv BBC-a (BBC Archive) i 'Sjeverozapadni filmski arhiv' u Manchesteru (North West Film Archive). U razdoblju od 17. kolovoza do 30. kolovoza 2023. godine koristeći se metodom analize sadržaja istražila su se mrežna sjedišta filmskih arhiva, s naglaskom na sadržaje i usluge koje se nude. Analizom mrežnih sjedišta nastojali su se opisati sadržaji koji su prisutni na webu odabranih arhivskih ustanova te se htjelo utvrditi promoviraju li ustanove svoj rad u digitalnom okruženju i na koje načine te su se nastojali utvrditi i opisati primjeri dobre prakse istraženih arhiva. Prvi kriterij odabira mrežnih sjedišta filmskih arhiva bio je odabrati i prikazati značajnije i veće filmske arhive Hrvatske i Velike Britanije. Dva od izabranih šest mrežnih sjedišta filmskih arhiva predstavljaju nacionalne arhive, stoga su samim time važan pokazatelj upravljanja filmskom baštinom u pojedinoj zemlji. Ostala četiri filmska arhiva izabrana su radi važnosti njihova

područja stvaranja te prepoznatljivosti u zemljama u kojima se nalaze. Drugi kriterij odabira filmskih arhiva bio je prikazati raznolikost izvora na mrežnim sjedištima arhiva, stoga su odabrani filmski arhivi koji na svojim mrežnim sjedištima pružaju što više različitih tipova sadržaja. Na taj način dobio bi se širi pogled na temu istraživanja kako bi se analizirali i usporedili različiti sadržaji i usluge koje arhivi pružaju. Istraživanjem su postavljeni i kriteriji za definiranje i razlikovanje arhivskih programa, usluga i promotivnih aktivnosti. Arhivski programi podrazumijevaju aktivnosti koje arhiv provodi kako bi osigurao korisnicima pristup građi, a podrazumijeva digitalizaciju građe odnosno dostupnost filmske građe putem mrežnog sjedišta. Isto tako arhiv bi putem weba trebao pružati pristup različitim tipovima građe uključujući: tekstualne dokumente (publikacije, filmske recenzije i kritike, intervju) fotografije, audio zapise i filmove, odnosno video zapise. Arhivskim uslugama se omogućava korištenje građe na različite načine i putem raznih medija. Pod usluge filmskih arhiva spadaju primjerice mogućnost posudbe, unajmljivanja ili licenciranja filmske građe te pristup platformama i interaktivnim sadržajima ukoliko ih arhivi nude. Dok programi i usluge predstavljaju temelj rada arhivskih ustanova, promotivne aktivnosti kroz promotivne materijale pomažu u prepoznavanju arhiva, njihovih programa i usluga redovnim oglašavanjem putem društvenih mreža.

6.3. Rezultati

6.3.1. Zastupljenost općih informacija

Istraživanjem mrežnih sjedišta arhiva dalo se primijetiti koliko su zastupljene opće informacije o ustanovama. Na mrežnim sjedištima Zagreb filma i Documente prisutni su svi važni podaci koji se tiču povijesti i osnutka ustanova, poslanja i vizije, kontakt podataka, popisa zaposlenika te općih informacija o fondu. Na mrežnom sjedištu Hrvatske kinoteke kratko je istaknuto poslanje ustanove i temeljna zadaća te je opisan arhivski fond o kojemu se Kinoteka brine. Kod istražena tri britanska arhiva također su prisutni osnovni kontakt podaci ustanova te poslanje i uloga. Arhivske kolekcije prikazane su prema različitim kategorijama kako bi se korisnici mogli lakše snaći prilikom pretraživanja mrežnog sjedišta, ali i odmah pronaći sadržaj koji ih zanima. Arhiv BBC-a nije izravno dostupan javnosti već se sadržaji koje čuva mogu pregledati putem Britanske knjižnice i Britanskog filmskog instituta.

Nacionalni arhiv BFI korisnicima nudi mogućnost pretplate i učlanjenja na različite platforme te su time i na mrežnom sjedištu navedene cijene i opisane razne pogodnosti za pretplaćene korisnike.

	Povijest	Kontakt podaci	Popis zaposlenika	Poslanje i vizija	Opće informacije o fondu
Hrvatska kinoteka	x	x	x	✓	✓
Zagreb film	✓	✓	✓	✓	✓
Documenta	✓	✓	✓	✓	✓
Sjeverozapadni filmski arhiv u Manchesteru	✓	✓	✓	✓	✓
Arhiv BBC-a	✓	✓	x	✓	✓
Nacionalni arhiv BFI	✓	✓	✓	✓	✓

Tablica 1. Zastupljenost općih informacija na mrežnim sjedištima

6.3.2. Zastupljenost arhivskih sadržaja

Na mrežnom sjedištu Kinoteke nemamo mogućnost pristupa digitalnim izvorima građe, kao ni posudbi ili korištenju takve vrste građe. Ono što se može pronaći su tekstualni dokumenti vezani za filmsku građu, a uključuju: popise filmova do 1940. godine, popise hrvatskih dugometražnih filmova 1944.– 2006., popise izvornih materijala, popise restauriranih filmova te galeriju fotografija Kinoteke. Takvi popisi filmskih naslova se mogu preuzeti na računalo te sadrže opće podatke kao što su; naslov filma, godina i mjesto nastanka, podatke o redatelju i snimatelju te tehničke podatke poput formata i trajanja filma. Takav sadržaj vrlo je koristan za primjerice istraživače koji žele proučavati povijest kinematografije kroz prikazane popise filmskih naslova. Također je na mrežnom sjedištu prisutna galerija fotografija sa skromnom kolekcijom fotografija režisera, filmskih plakata, filmskih isječaka i sličnog.

Ustanova Zagreb film na mrežnom sjedištu omogućava korisnicima pristup digitaliziranim filmskim sadržajima. Dostupan katalog filmova na mrežnom sjedištu sadrži filmove koji su u distribuciji, filmove u produkciji, animirane filmove i serijale, dokumentarne i igrane filmove te obrazovne filmove koji se mogu besplatno pogledati. Uz

filmske zapise nalaze se i pripadajući opći i tehnički podaci o filmu. Nagrađivani filmovi u produkciji Zagreb filma su istaknuti i pored svakog pojedinog filma se nalaze nazivi nagrada. Na stranici je prisutan i katalog mnogobrojnih domaćih filmskih autora uključujući režisere, scenariste, ilustratore, animatore, itd. te je opisano stvaralaštvo, odnosno filmografija pojedinog autora.

Na mrežnom sjedištu Documente nalazi se mnoštvo filmskih zapisa sa svjedocima rata/ratova, koji su nastali projektom *Osobna sjećanja na ratove i druge oblike političkog nasilja od 1941. do danas*. Cilj projekta je prikupiti i vjerodostojno prikazati iskustva ljudi koji su prošli različite ratne nepravde i sukobe ili imaju saznanja i svjedočenja o različitim ratnim događanjima. Na taj način može se vidjeti kako su određeni događaji i povijesno razdoblje utjecali na život ljudi koji su ih proživjeli. U okviru navedenog projekta, 2010. godine Documenta je započela sa snimanjem filmova koji prikazuju osobna sjećanja ljudi na području Hrvatske, a cilj je prikupiti 500 kazivanja. Prikupljena osobna sjećanja i svjedočenja zabilježena su na Documentinoj platformi *Osobna sjećanja* u obliku filmskih zapisa. Uz svaki filmski zapis nalazi se i ime svjedoka i njegova kratka biografija, odnosno sažetak onoga o čemu svjedok govori u filmu. Osim filmskih zapisa na mrežnom sjedištu Documente nalaze se i tekstualni dokumenti uključujući popise žrtava rata koji su do sada utvrđeni znanstvenim istraživanjima te su prisutni i popisi lokacija stradanja u Drugom Svjetskom ratu uz pripadajuće fotografije i kartografske prikaze. Također se nalazi i mnoštvo poveznica na različita mrežna sjedišta raznih kampanja i projekata kojima je Documenta jedan od organizatora ili članica. Na takvim mrežnim sjedištima se mogu pronaći različite informacije o ratnim stradanjima uz prikaz dokumenata i fotografija, dok se određene publikacije mogu besplatno preuzeti u pdf formatu. Također su prisutni i utvrđeni popisi ratnih žrtava te pripadajuća svjedočanstva. Documenta organizira mnogobrojne projekte kako bi prikupila i dokumentirala informacije vezane uz ratne zločine i stradanja. Gradivo koje je nastalo 90-ih godina 20. st. radom organizacija civilnog društva nije pravilno sređeno i pohranjeno te postoji mogućnost njegova nestanka. Stoga Documenta nastoji potaknuti svijest u društvu o važnosti toga gradiva i njegova sređivanja kako bi ono u budućnosti moglo biti dostupno studentima, istraživačima i javnosti. Kako bi ukazala na značaj dokumentiranja i arhivističkog rada, Documenta je objavila i dva priručnika te organizirala tečajeve i rasprave o procesu arhiviranja. Cilj joj je potaknuti ostale udruge na razmišljanje o važnosti sustavnog prikupljanja, sređivanja i arhiviranja gradiva. Arhiv Documente sadrži fond Antiratne kampanje Hrvatske koji obuhvaća dokumentaciju prikupljenu radom raznih organizacija u

razdoblju 1990-2006. Dokumentacija nije u potpunosti sređena stoga se arhiv Documente brine za njezino organiziranje i digitalizaciju.

Na mrežnom sjedištu Sjeverozapadnog filmskog arhiva u Manchesteru nalazi se katalog filmskog i video arhiva koji sadrži preko 8500 stavki koje potječu iz 1890-ih do današnjih digitalnih produkcija. Arhiv sadrži mnoštvo obrazovnih i promotivnih filmova, dokumentaraca te raznih filmova studenata i ostalih filmaša. Filmsko gradivo pretražuje se putem ključnih riječi te se pretraga može ograničiti na određeni vremenski raspon i određeno tematsko područje. Na mrežnom sjedištu arhiva može se pogledati oko 500 različitih filmskih zapisa. Uz filmski naslov nalazi se pripadajuća oznaka koja označava može li se određeni film pogledati te na koji način. Korisnicima su arhivirani filmovi dostupni za pregled putem mrežnog sjedišta, BFI Player platforme ili pak fizičkim dolaskom u Središnju knjižnicu u Manchesteru. Na mrežnoj stranici istaknuto je nekoliko projekata koje je Arhiv pokrenuo. Značajan je primjerice projekt *Returning home*, koji prikazuje djecu iz Manchestera i Salforda koju je pozvala švicarska vlada da provedu tri mjeseca u Švicarskoj kako bi se oporavili nakon ratnog razdoblja. Na mrežnom sjedištu arhiva nalazi se video snimka povratka djece u Manchester, a isto tako prikazane su i fotografije djece te arhiv poziva građane da se jave ukoliko prepoznaju djecu s fotografija. Arhiv je pokrenuo još jedan projekt pod nazivom *A message home –The Calling Blighty films*. Naime, arhiv je u svoju zbirku uveo video zapise britanskih vojnika tijekom ratnog razdoblja u Indiji i jugoistočnoj Aziji (snimane između 1944. i 1946. godine) kako prenose osobne poruke obiteljima i prijateljima putem kamere. Cilj projekta je pokušati pronaći preživjele vojnike i njihove obitelji kako bi se dokumentirala njihova svjedočenja. Na mrežnom sjedištu arhiva može se pogledati video zapis u kojem se pojavljuje veliki broj vojnika, dok se u bazi podataka na mrežnom sjedištu može pretražiti svaki pojedini vojnik putem njegova imena i prezimena.

Na mrežnom sjedištu BBC arhiva prisutni su arhivirani sadržaji poput: fotografija, video snimki i audio zapisa koje je BBC prikupio i objavio putem svojih platformi. Na webu su kreirane kolekcije slobodno izabranih sadržaja BBC arhiva kroz povijest, a uključuju fotografije, video i audio zapise koji su vezani uz kulturu i događaje Velike Britanije, umjetnost i zabavu, važne političke događaje te znanost i tehnologiju. Većina videozapisa koji se nalaze na službenoj stranici arhiva su dostupni za gledanje, a riječ je o kratkim video sadržajima uz koje se nalazi odgovarajući kratki opis teme, odnosno opis važnosti i sadržaja određenog video zapisa. BBC arhiv nije izravno dostupan javnosti no BBC programi se mogu pretražiti u Britanskom filmskom institutu ili Britanskoj knjižnici. Arhiv pruža digitalnu građu

profesorima, učenicima i studentima u obrazovne svrhe. U arhivu se nalazi mnoštvo TV i radio programa, uključujući intervjue i reportaže snimljene kroz posljednjih 100 godina. Stoga obrazovne ustanove mogu zatražiti od BBC arhiva određeni materijal te tako obogatiti proces poučavanja i učenja. Putem mrežnog sjedišta BBC-a može se pristupiti i BBC Archive Downloader stranici koja sadrži oko 3000 arhiviranih audio i video zapisa i fotografija. Pretraživati se može prema ključnim riječima te se pretraga može ograničiti na određeno desetljeće i temu. Uz svaku stavku nalaze se i metapodaci koji se mogu preuzeti na računalo, kao i svaka stavka, odnosno fotografija, video i audio zapis. BBC sadrži i arhivu video zapisa i fotografija koji su prikazivani projektom *Computer Literacy* s namjerom educiranja gledatelja o računalnoj pismenosti. Projekt je izvorno sniman u razdoblju 1980.-1989., a uvelike je utjecao na širenje računalne pismenosti i općenito razvoj računalne industrije u Velikoj Britaniji. Na mrežnom sjedištu nalazi se 146 programa prikazanih tim projektom, odnosno 2509 pretraživih i kategoriziranih video zapisa. Također se može pronaći mnoštvo informacija i o samom projektu, njegovom osnutku i fazama rada kroz godine.

Nacionalni arhiv BFI na mrežnom sjedištu pruža mnogobrojne tekstualne dokumente, odnosno publikacije koje se mogu preuzeti na računalo, a u kojima su navedeni i opisani značajni filmovi prema određenim kategorijama poput dokumentarnih, kratkometražnih i animiranih filmova. Arhiv je digitalizirao veliki broj filmskih klasika, rijetkih snimki te ostale vrijedne građe koja se može pogledati na platformi BFI Player. Na mrežnom sjedištu često se objavljuju tekstualni dokumenti uključujući: filmske recenzije, filmske kritike, preporuke i intervjue koji publici približe pojašnjavaju radnju filmova i njihov značaj. Uz takve tekstove nalaze se i video zapisi kratkih filmskih najava, intervjua s filmskim autorima ali i fotografije scena iz filmova i filmskih plakata. Na webu se može pretražiti baza podataka koja sadrži preko 800 000 filmskih naslova, uključujući: dokumentarce, televizijske programe, filmske novosti te obrazovne filmove. Međutim manje od 50% tih naslova je dostupno u arhivskim zbirkama. Arhiv organizira različite projekte kako bi okupio različite vrste filmskog gradiva od kulturne važnosti te ih digitalizirao. Jedan od projekata koji se ističe na webu je projekt *Britain on Lockdown – online video archive*. Tim projektom arhiv potiče javnost da se uključi u provedbu projekta na način da pošalje poveznice na video sadržaje koji su već objavljeni negdje na webu i koji bi prikazali te opisali život tijekom izolacije za vrijeme Covid pandemije. Projekt je započet samim početkom izolacije te je arhiv u to vrijeme aktivno objavljivao tekstualne sadržaje, odnosno članke uz popratne video zapise na svojim stranicama. Još jedan zanimljiv projekt naziva se *BFI Most Wanted*. Cilj projekta je prikupiti

izgubljene ili uništene nijeme filmove. Mnogo nijemih filmova je izgubljeno jer nitko nije očekivao da će potraga za njima biti velika nakon pojave zvuka. Stoga arhiv poziva javnost, arhiviste i kolekcionare da se priključe projektu kako bi pronašli 75 najtraženijih britanskih filmskih naslova i učinili ih dostupnim.

	Filmovi	Audio zapisi	Fotografije	Tekstualni dokumenti
Hrvatska kinoteka	x	x	✓	✓
Zagreb film	✓	x	x	x
Documenta	✓	x	✓	✓
Sjeverozapadni filmski arhiv u Manchesteru	✓	x	✓	x
Arhiv BBC-a	✓	✓	✓	x
Nacionalni arhiv BFI	✓	x	✓	✓

Tablica 2. Digitalno gradivo koje je dostupno na mrežnim sjedištima arhiva

6.3.3. Zastupljenost arhivskih usluga

Sjeverozapadni filmski arhiv nudi mogućnost unajmljivanja arhiviranih filmova, pruža podršku istraživanjima kroz posudbu ili licenciranje materijala, kao i podršku učenju i poučavanju. Na mrežnom sjedištu ističe se aplikacija pod nazivom 'Manchester Time Machine' koja je besplatno dostupna za preuzimanje na iOS uređaje. Aplikacija okuplja filmske isječke iz zbirke Arhiva nastalih i 100 godina unatrag. Radi se o rijetkim povijesno značajnim događajima uključujući društvene, političke i kulturne događaje koji vjerno prikazuju prošlost svakodnevice u Manchesteru kroz 80 filmskih isječaka.

Veliki broj videozapisa, odnosno televizijskih ili filmskih sadržaja dostupni su na BBC iPlayer platformi za streaming. Platforma nudi mogućnost gledanja raznih sadržaja poput: televizijskih emisija, serija, filmova, dokumentaraca, sportskih prijenosa, vijesti, dječjih emisija i slično. Kako bi korisnik navedenom sadržaju mogao pristupiti uvjet je da se nalazi na području Velike Britanije te je potrebno da se registrira na platformu. Sadržaji su na platformi kategorizirani prema različitim filmskim žanrovima i televizijskim programima, a moguće je pristupiti do dvanaest televizijskih programa i gledati prijenose uživo. Osim

mrežne platforme za računala, postoji i BBC iPlayer aplikacija za mobilne uređaje pa se tako korisnicima omogućuje i još jedan način upotrebe platforme. Još jedna zanimljiva digitalna platforma koju je razvio BBC je BBC Sounds. Platforma pruža korisnicima besplatan pristup audio sadržaju uključujući glazbu, podcaste, intervjue, audioknjige i slično. Moguće je slušati radio prijenose uživo kao i preuzimati ih na računalo. Osim toga, korisnici se mogu registrirati i pretplatiti te tako dobivaju određene pogodnosti, primjerice mogu dobivati personalizirane preporuke prema njihovim potrebama i željama ili pak mogu dobiti pristup posebnim sadržajima. BBC ima i poseban arhiv pod nazivom *RemArc – Reminiscence Archive*, kojemu se može pristupiti putem glavnog mrežnog sjedišta BBC arhiva. Arhiv je namijenjen osobama koje boluju od demencije na način da pruža pristup mnogobrojnoj arhiviranoj građi uključujući fotografije te video i audio zapise kako bi se takve osobe potaknulo na sjećanje o prošlim događajima. Arhiv se može pretraživati prema određenim temama i desetljeću uključujući 1930-e do današnjice.

Nacionalni arhiv BFI kroz javnu ulogu putem mrežnog sjedišta pruža slobodan pristup određenim sadržajima, odnosno dostupno je preko 12 000 filmova koji prikazuju život u Velikoj Britaniji kroz posljednjih 120 godina, a mogu se pogledati na BFI platformi za streaming. Osim mogućnosti pristupa sadržajima u slobodnom pristupu arhiv ima i komercijalni aspekt. Omogućuje licenciranje filmova i TV emisija. Na mrežnom sjedištu se ističe i internetska trgovina u kojoj arhiv nudi na prodaju DVD-ove, Blu-ray diskove, knjige, časopise te ostale medije filmske i televizijske tematike iz njihove kolekcije. BFI arhiv također pruža pristup sadržaju obrazovnim institucijama u akademske i istraživačke svrhe. Nacionalni arhiv BFI, kao i BBC arhiv putem mrežnog sjedišta dosta ističe uslugu internetskog streaminga filmskih sadržaja pa tako korisnici unutar Velike Britanije mogu pregledati filmove, od kojih je veliki broj besplatan. Istaknuta streaming platforma koja pruža takve usluge je BFI Player. Platforma sadrži veliku kolekciju arhiviranih filmova uključujući: animirane filmove, dokumentarne i igrane filmove, kratkometražne filmove te rijetke snimke britanske filmske produkcije. Za posudbu su dostupni noviji filmovi, uključujući i one koji se prikazuju u kinima. Također su dostupni i filmovi na pretplatu, što uključuje filmske klasike i rijetke filmove. Osim toga može se besplatno pogledati tisuće filmova iz BFI arhiva i partnerskih arhiva. Uz svaki film na nalazi se i sadržaj, odnosno radnja filma te podaci poput naslova, filmskog žanra, jezika i slično. Na platformi je istaknuta i zanimljiva usluga pod nazivom *Britain on film*, koja omogućava pretraživanje filmova na kartografskom prikazu Velike Britanije. Pretraživati se može prema lokaciji, stoljeću ili posebnoj tematskoj

kategoriji. Još jedna vrlo korisna BFI streaming usluga naziva se BFI Replay, a dostupna je samo u javnim knjižnicama u Velikoj Britaniji. Usluga je rezultat dugogodišnjeg procesa digitalizacije filmova u Velikoj Britaniji, a filmski naslovi potječu iz BFI Nacionalnog arhiva te partnerskih filmskih arhiva diljem Velike Britanije. Tako je zabilježeno i prikazano više od 60 godina britanskog filma, kulture, povijesti i umjetnosti. Osim toga, na mrežnom sjedištu arhiva moguće je pristupiti i časopisu Sight&Sound, koji izlazi jednom mjesečno te pruža mnogobrojne članke, eseje i kritike o filmu i televiziji. Također se korisnicima nudi mogućnost pretplate na tiskanu ili elektroničku inačicu časopisa.

Na mrežnim sjedištima hrvatskih arhiva nisu pronađene usluge koje se nude korisnicima, a koje bi se mogle posebno izdvojiti i opisati. Arhivske ustanove više nastoje omogućiti korisnicima različite sadržaje te ih ujedno i kvalitetno promovirati.

	Sjeverozapadni filmski arhiv u Manchesteru	Arhiv BBC-a	Nacionalni arhiv BFI
Naziv usluge/a	Manchester Time Machine	BBC iPlayer BBC Sounds RemArc – Reminiscence Archive	BFI Player BFI Replay BFI Shop
Opis usluge/a	Aplikacija koja sadrži video isječke različitih događaja iz prošlosti Manchestera	BBC iPlayer – platforma za streaming video sadržaja BBC Sounds – platforma za streaming audio sadržaja RemArc – Reminiscence Archive – arhiv namijenjen osobama koje boluju od demencije	BFI Player – platforma za streaming video sadržaja BFI Replay – platforma koja sadrži mnoštvo video sadržaja i televizijskih programa BFI Shop – službena internet trgovina arhiva

Tablica 3. Istaknute digitalne usluge koje pružaju pojedini arhivi putem svojih mrežnih sjedišta

6.3.4. Promocija ustanova i arhivskih usluga

Zagreb film na mrežnom sjedištu povremeno objavljuje vijesti koje su većinom vezane uz održane konferencije, radionice, predavanja, natječaje i nagrade, odnosno sve važne događaje vezane uz promociju ustanove i promoviranje kinematografije. Osim aktivnosti na mrežnom sjedištu ustanova je aktivna i na društvenim mrežama, a ponajviše na platformi YouTube, gdje ima tri službena kanala te tamo okuplja filmove koji se nalaze i na mrežnom sjedištu. Jedan kanal je posvećen dokumentarnim filmovima, stoga sadrži popriličan broj hrvatskih dokumentarnih filmova dostupnih za gledanje. Idući kanal sadrži mnoštvo kratkometražnih animiranih filmova, dok se na trećem kanalu povremeno objavljuju održana predavanja i konferencije. Putem mrežnog sjedišta objavljuje i natječaje za, primjerice, produkciju animiranih filmova te natječaje za sudjelovanje na radionicama. Udruga Documenta na webu i na Facebook stranici objavljuje novosti vezane uz aktualna događanja poput održanih projekata, predstavljanja, spomena i komemoracija. Putem mrežnog sjedišta Hrvatske kinoteke može se zaključiti da ustanova ne promovira svoj rad internetskim putem kao ni to da ističe suradnju s korisnicima. Na mrežnom sjedištu Sjeverozapadnog filmskog arhiva u Manchesteru ističe se suradnja s korisnicima, stoga arhiv potiče korisnike da se jave arhivskoj službi ukoliko posjeduju vrijedne filmske i video zapise koji prikazuju prošlost Sjeverozapadne Engleske. Korisnici u tom slučaju mogu pronaći upute kako kontaktirati arhiv. Arhiv BBC-a aktivan je kroz društvene mreže, a putem platforme YouTube objavljuje mnoštvo arhiviranih video sadržaja kao prikaz retrospektive. BFI arhiv također svoje sadržaje objavljuje i na YouTube-u, a na mrežnom sjedištu se mogu pronaći novosti iz svijeta kinematografije.

	Facebook	Twitter	Instagram	LinkedIn	YouTube	Vimeo
Hrvatska kinoteka	x	x	x	x	x	x
Zagreb film	✓	✓	✓	x	✓	x
Documenta	✓	✓	✓	x	✓	x
Sjeverozapadni filmski arhiv u Manchesteru	✓	✓	x	x	x	✓

Arhiv BBC-a	✓	✓	✓	x	✓	x
Nacionalni arhiv BFI	✓	✓	✓	✓	✓	x

Tablica 4. Prikaz zastupljenosti društvenih mreža putem kojih arhivi objavljuju sadržaje

6.4. Rasprava

Istraživanjem šest odabranih mrežnih sjedišta filmskih arhiva došlo se do različitih zaključaka. Tri istražena mrežna sjedišta britanskih arhiva pružaju raznovrsne sadržaje, ali i usluge. Arhivi pružaju pristup digitalnom gradivu, kako filmovima tako i ostalim vrstama filmskog gradiva poput video zapisa, audio zapisa, fotografija, publikacija i dokumenata. Arhivi okupljaju i kataloge koji se pretražuju putem ključnih riječi. Određeni dio arhivirane građe nije dostupan za korištenje već je samo opisan metapodacima ili je pak dostupan samo za gledanje u Velikoj Britaniji. No unatoč tome veliki dio građe je dostupan za gledanje, ne samo kroz mrežno sjedište već i putem YouTube platforme te društvenih mreža. Mrežna sjedišta tri hrvatska arhiva nastoje korisnicima pružiti što više sadržaja. Primjerice iako Documenta i Zagreb film nemaju primarno arhivske djelatnosti svoju građu digitaliziraju te ju čine dostupnom putem weba. Također se oglašavaju na društvenim mrežama putem kojih objavljuju arhivirane filmove, a Documenta redovno informira korisnike o važnim informacijama poput održanih projekata, konferencija, radionica. Zagreb film i Documenta svojim radom nastoje ukazati korisnicima na važnost sadržaja kojeg promiču i promoviraju. Hrvatska kinoteka kao glavni državni filmski arhiv na svojem mrežnom sjedištu ne objavljuje aktualne vijesti i događanja, niti sadržaje koji su digitalizirani, već je samo naveden popis filmske građe koja se nalazi u arhivu no takvoj građi nije moguće pristupiti na stranici. Hrvatska kinoteka građu nije digitalizirala na način da je ona dostupna korisnicima putem mrežnog sjedišta, a isto tako nema niti znakova promoviranja ustanove i njezina rada. Primjeri dobre prakse mrežnih sjedišta ponajviše predstavljaju arhivi BBC-a te BFI arhiv. Njihova mrežna sjedišta sadržajno su bogata te se potiče suradnja s korisnicima, ali se i arhivi promoviraju na različite načine putem raznih platformi. Arhivska kolekcija koja je prisutna na stranicama je mnogobrojna te uz filmove uključuje dokumente, fotografije, intervjue, filmske prikaze i recenzije, audio sadržaje i slično.

7. Zaključak

Istraženi filmski arhivi putem svojih mrežnih stranica objavljuju filmove, ali i ostalu građu kao što su fotografije, plakati i dokumenti vezani uz filmsko stvaralaštvo. Na mrežnim sjedištima se nalazi veliki broj restauriranih filmova, rijetkih snimki i audio zapisa kojima se može pristupiti. Određeni sadržaji na britanskim mrežnim sjedištima su dostupni samo za područje Velike Britanije ili su pak dostupni korisnicima koji su pretplaćeni no ipak se veliki dio građe može besplatno pogledati. Kod mrežnih stranica hrvatskih arhiva nisu pronađene usluge koje bi se mogle izdvojiti te usporediti s uslugama koje nude britanski arhivi. Hrvatska kinoteka putem svojeg mrežnog sjedišta korisnicima nudi samo pregled popisa arhivskog gradiva o kojem skrbi no ne postoje nikakve usluge koje se nude korisnicima putem weba. Zagreb film putem mrežnog sjedišta isključivo objavljuje digitalizirane nagrađene hrvatske filmove koji se mogu besplatno pogledati, kako na mrežnom sjedištu tako i putem društvenih mreža. Nešto sadržajno bogatije je mrežno sjedište Documente, gdje se mogu pronaći različite publikacije, fotografije i dokumenti te uz to i filmovi. Zagreb film i Documenta kvalitetno promoviraju svoj rad kroz društvene mreže, bilo da se radi o novostima vezanim za ratna zbivanja kao što je to slučaj kod Documente ili pak prikaz restauriranih i digitaliziranih starijih i novijih filmova Zagreb filma. Stoga se može reći da su obje ustanove usmjerene u praćenje trendova i tehnoloških promjena kako bi doprijele do što više korisnika i uspješno prikazale svoj rad koristeći se različitim medijima. 'Sjeverozapadni filmski arhiv' u Manchesteru nastoji korisnicima pružiti pristup što brojnijem digitaliziranom gradivu. Određeni video zapisi mogu se pogledati putem mrežnog sjedišta arhiva dok se ostali mogu pogledati preko platforme BFI Player. Arhiv sadrži mnoštvo rijetkih snimki koje se nigdje na webu ne mogu pronaći stoga je katalog takvih snimki i filmske građe vrlo značajan osobito za povijest sjeverozapadnog dijela Engleske. Na mrežnom sjedištu BBC arhiva može se pristupiti velikoj arhivskoj kolekciji uključujući različite multimedijske sadržaje. Određeni medijski sadržaji koji su emitirani na BBC-u mogu se pogledati i na mrežnom sjedištu Nacionalnog arhiva BFI jer arhivi međusobno surađuju. Arhiv BBC-a i Nacionalni arhiv BFI osim sadržaja ističu i usluge koje pružaju putem raznih platformi, što je vrlo korisno za različite preferencije korisnika.

Istražena mrežna sjedišta nastoje kvalitetno prikazati svoj rad u digitalnom okruženju. Manjak sadržajnosti, a posebice nedostatak usluga na hrvatskim mrežnim sjedištima filmskih arhiva u odnosu na britanske može ovisiti o različitim faktorima, primjerice nedovoljnim sredstvima i resursima, tehnološkim izazovima, nedostatnim brojem restauriranih filmova ili nedostatku promocije ustanove. U svakom slučaju važno je potaknuti raspravu na ovu nedovoljno istraženu temu. Filmsku baštinu potrebno je pomno čuvati i omogućiti društvu njezin prikaz. Filmski arhivi su ustanove kojima bi to trebao biti primarni cilj u poslovanju. Trebali bi se osvrnuti na tehnološke promjene i sukladno njima nastojati unaprjeđivati svoj rad kako bi baština ostala pravilno sačuvana i prezentirana. Mrežno sjedište važan je čimbenik uspješnog poslovanja filmskih arhiva, pokazatelj je koliko određeni arhiv prati društvene i tehnološke trendove te koliko je spreman omogućiti korisnicima nove načine korištenja arhivskih usluga. Osobito državni arhiv bi trebao biti primjer ostalim filmskim arhivima kako upravljati mrežnim sjedištima, koje sadržaje je potrebno digitalizirati i omogućiti korisnicima na korištenje te u konačnici kako predstaviti arhiv, arhivsku građu i usluge u digitalnom okruženju. Digitaliziranjem filmova doprinijelo bi se i većoj zainteresiranosti za domaćim filmovima, ali bi se također očuvala kulturna baština i osigurala dostupnost budućim generacijama u skladu s tehnološkim promjenama. U konačnici filmski arhivi bi trebali svoje zadaće u digitalnom okruženju shvatiti ozbiljno te unaprijediti svoj rad u modernom društvu tako da osiguraju svim korisnicima pristup raznolikoj arhivskoj građi bez obzira na vrijeme i mjesto, a to podrazumijeva ulaganje u prijenos fizičke građe u digitalno dostupnu.

Literatura

1. Ballhausen, Thomas. 2008. On the History and Function of Film Archives. <https://www.efgproject.eu/downloads/Ballhausen>
2. BBC Archive. n.d. Pristupljeno: 23. lipanj 2023. <https://www.bbc.co.uk/archive/>
3. BFI National Archive. n.d. Pristupljeno: 25. lipanj 2023. <https://www.bfi.org.uk/bfi-national-archive>
4. Burić, Mladen. 2015. „35. godina djelovanja Hrvatskog filmskog arhiva u Hrvatskom državnom arhivu.“ Arhivski vjesnik 58, br. 1, 323-325. <https://hrcak.srce.hr/158862>
5. Conrad, Suzanna. 2012. „Analog, the sequel: An Analysis of current film archiving practice and hesitance to embrace digital preservation.“ Archival Issues 34, br. 1, 27-43.
6. Documenta. n.d. Pristupljeno: 22. lipanj 2023. <https://documenta.hr/>
7. Dupin, Christophe. 2007. „The origins and early development of the National Film Library: 1929–1936.“ Journal of Media Practice 7, br. 3, 199-217.
8. Fossati, Giovanna. 2012. „Found footage filmmaking, film archiving and new participatory platforms.“ Found Footage: Cinema Exposed, 177-184.
9. Fossati, Giovanna. 2018. „Film Practice in Transition.“ U From Grain to Pixel: The Archival Life of Film in Transition THIRD REVISED EDITION, 41-145. Amsterdam: Amsterdam University Press.
10. Gracy, F. Karen 2013. „The Evolution and Integration of Moving Image Preservation Work into Cultural Heritage Institutions.“ Information & Culture 48, br. 3, 369-389.
11. Hrvatski državni arhiv. n.d. „Hrvatski filmski arhiv.“ Pristupljeno: 22. lipanj 2023. <http://hda.arhiv.hr/hr/hda/fs-ovi/kinoteka.htm>
12. Kavanagh, J. i Lee, A. 2010. „Accessing TV history: Accessing BBC archives.“ Critical Studies in Television 5, br. 2, 68-72.
13. Kukoč, Juraj. 2005. "Vremeplov - program restauriranih hrvatskih filmova iz fundusa Hrvatske kinoteke u sklopu 51. Festivala igranog filma u Puli, 16.–24. srpnja 2005." Arhivski vjesnik 48, br. 1, 218-220. <https://hrcak.srce.hr/7034>

14. Kukuljica, Mato. 2004. Zaštita i restauracija filmskog gradiva. Zagreb: Hrvatski državni arhiv.
15. Kukuljica, Mato. 2008. „Vrednovanje filmskoga gradiva.“ Hrvatski filmski ljetopis 14, br. 55, 85-92.
16. Lemić, Vlatka. 2016. Arhivi i arhivistika za suvremenog korisnika. Zagreb: Naklada Ljevak.
17. Lemić, Vlatka. 2002. "Arhivi i Interne - nove mogućnosti dostupnosti i korištenja arhivskoga gradiva." Arhivski vjesnik , br. 45, 207-218. <https://hrcak.srce.hr/9103>
18. Manchester Metropolitan University. n.d. Pristupljeno: 17. svibanj 2023. <https://www.mmu.ac.uk/north-west-film-archive>
19. Patterson, James. 2017. „The public film archives and the evolving challenge of screen heritage preservation in the UK.“ U The Routledge Companion to British Cinema History, 278-286. Taylor & Francis.
20. Šute, Snježana. "Oblikovanje filmske priručne knjižnice u hrvatskom filmskom." Arhivski vjesnik 54, br. 1 (2011): 249-263. <https://hrcak.srce.hr/90518>
21. Wengström, Jon. 2013. „Access to film heritage in the digital era—Challenges and opportunities.“ Nordisk kulturpolitisk tidsskrift 16, br. 1, 125-137.
22. Zagreb Film. n.d. Pristupljeno: 22. lipanj 2023. <https://zagrebfilm.hr/>

Analysis and comparison of web sites of film archives in Croatia and Great Britain

Summary

Film material requires a special way of preservation as it brings many challenges. A large number of films created before 1950s is forever lost as a result of not preserving. Preservation and digitization are fundamental processes for conservation and protection of film. Storage of film material on web sites enables easier and faster access to material. Film archives have responsibility for preservation of the material of which they take care of and also make material permanently available for display and use, which considers transfer of physical material to digital. The purpose of this paper is to explore web sites of Croatian film archives: 'Hrvatska kinoteka', 'Zagreb film', 'Documenta' and British film archives: BBC Archive, BFI National Archive and North West Film Archive. This paper aims to emphasize importance of preservation, protection, promotion and presentation of film material through websites. Film material marks every nation, its history and culture so acquisition, storage and display of film material shows how much a country values film as valuable heritage. Through research, it will be shown what kind of contents do the web pages of the researched archives have, how many different types of content they have, what services they provide and how they promote their work. Research papers considering this topic are not represented, therefore the results of this research would give an insight into this topic.

Keywords: web pages, archives, film archives, film material